

przedmiot recenzji	Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Kingi Makuch pod tytułem „Prawne aspekty procesu inwestycyjnego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii” napisanej pod kierunkiem naukowym prof. nadzw. dra hab. Macieja Rudnickiego (Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie)
Autor recenzji i jednostka naukowa Recenzenta	Ewa Katarzyna Czech Wydział Prawa Uniwersytet w Białymstoku
podstawa formalno-prawna sporządzenia recenzji	art. 20 ust. 5 i 6 w zw. z art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.) oraz §6 ust. 4 rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2016 r. poz. 1586)
miejsce i data wydania recenzji	Białystok, dnia 9 listopada 2017r.

I. Formalne aspekty recenzji

W treści recenzji uwzględniona została regulacja §6 ust. 4 rozporządzenia MNiSW z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. z 2016 r. poz. 1586), zgodnie z którą recenzja rozprawy doktorskiej zawiera szczegółowo uzasadnioną ocenę, czy rozprawa ta spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.). Z kolei w oparciu o treść art. 13 ust. 1 tej ustawy, rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, jak również umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

II. Ocena trafności sformułowania tematu i przedmiotu rozprawy

Należy ocenić, że temat rozprawy sformułowany jest w sposób jednoznaczny oraz w pełni odpowiada treści rozprawy. Konstrukcję tematu należy ocenić jako prawidłową pod względem kryteriów logiki oraz poprawności użytej terminologii formalno-prawnej. Przedmiot badań dotyczy procesu inwestycyjnego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii („OZE”). Ma on duże znaczenie nie tylko teoretyczne, ale i praktyczne z uwagi na aktualną, ożywioną dyskusję publiczną w zakresie rozwoju i funkcjonowania odnawialnych źródeł energii w Polsce.

Nowatorskie podejście Autorki przejawia się w próbie stosunkowo kompleksowego podejścia do tematyki procesu inwestycyjnego OZE. Należy zauważyć, że na chwilę obecną ilość takich opracowań naukowych jest niewystarczająca. Autorka słusznie zauważa również brak rzetelnych informacji dotyczących OZE. Wielość aspektów prawnych (ochrona środowiska, zagadnienia prawa energetycznego, bariery w rozwoju odnawialnych źródeł energii, ochrona inwestycji OZE, aspekty podatkowe) w zakresie rozwoju OZE zasługuje na szczególną uwagę. Łączenie wielu zagadnień funkcjonowania świadczy o posiadaniu przez Autorkę obszernej wiedzy dotyczącej omawianych zagadnień oraz umiejętnościach

analitycznych. Tematyka podjęta w recenzowanej rozprawie posiada doniosłe znaczenie ze względu na rolę norm prawnych w kształtowaniu się sektora energii. Reasumując, należy ocenić pozytywnie zarówno wybór przedmiotu recenzowanej rozprawy, jak i sformułowanie jej tematu.

III. Ocena sformułowania celów naukowych, przyjętych hipotez i tez badawczych oraz postawionych problemów badawczych rozprawy

Podjęcie przez Autorkę przedmiotowej problematyki ma na celu wskazanie regulacji prawnych budowy inwestycji w dziedzinie OZE na przykładzie elektrowni wiatrowych w Polsce. Intencją Autorki nie była wyłącznie ocena przepisów związanych z budową inwestycji w dziedzinie odnawialnych źródeł energii, ale także wskazanie ich pożądanego kształtu w przyszłości. Z tego powodu, w recenzowanej dysertacji Autorka przedstawiła w zakończeniu pracy postulat *de lege ferenda* dotyczące usprawnienia wykorzystania instalacji OZE w celu zapewnienia zbilansowanego funkcjonowania sektora energetyki w Polsce. Analizy i oceny zawarte w rozprawie są, w mojej ocenie, wartościowe.

Hipotezę postawioną przez Autorkę we wstępie rozprawy należy ocenić jako przemyślaną oraz sformułowaną w sposób prawidłowy. Jest nią twierdzenie, że regulacje krajowe zarówno w zakresie procesu inwestycyjnego, jak i systemu wsparcia odnawialnych źródeł energii warunkują powodzenie inwestycji w OZE. W mojej ocenie, przytoczony powyżej cel i hipoteza, wynikające z recenzowanej rozprawy, należy uznać, co do zasady, za prawidłowo sformułowane. Po analizie wniosków umieszczonych w zakończeniu pracy należy stwierdzić, że cel dysertacji został osiągnięty, a hipoteza postawiona we wstępie rozprawy udowodniona.

IV. Ocena przyjętych konwencji terminologicznych

Doktorantka w sposób prawidłowy posługuje się terminologią adekwatną do przedmiotowego zagadnienia oraz gałęzi prawa, w ramach której powstała dysertacja. Dostrzec należy w szczególności staranność Autorki przy badaniu i ewolucji pojęć podstawowych, takich jak odnawialne źródło energii, instalacja odnawialnego źródła energii, które to terminy zostały zanalizowane w rozdziale drugim recenzowanej rozprawy.

V. Ocena przyjętych metod badawczych

Należy przyjąć, że Autorka w sposób prawidłowy dokonała doboru metod badawczych, wskazała je również we wstępie rozprawy. Do rozważań nad m.in. prawnymi aspektami procesu inwestycyjnego Autorka wykorzystowała metodę dogmatyczną. Natomiast metoda historyczna-prawna została wykorzystana do analizy dotychczasowych regulacji w zakresie sektora odnawialnych źródeł energii w prawie polskim i przedstawienia postulatów *de lege ferenda* mających na celu usprawnienie tej regulacji w przyszłości.

VI. Ocena konstrukcji i układu rozprawy

Problematyka podjęta w recenzowanej rozprawie jest interesująca. Jest doniosła teoretycznie a jednocześnie przydatna praktycznie. Recenzowana praca składa się z 248 stron tekstu. Rozprawa składa się ze wstępu, dziewięciu rozdziałów oraz zakończenia. Zasadniczo mają one właściwe proporcje. Każdy z rozdziałów podsumowany jest wnioskami Autorki, co sprawia, że co do zasady układ pracy jest przejrzysty, uporządkowany i logiczny. Rozprawa zawiera także wykaz skrótów, bibliografię, a także streszczenie pracy w języku polskim oraz języku angielskim. Kompozycję pracy należy ocenić jako spójną, logiczną, uwarunkowaną przez chronologiczną kolejność etapów procesu inwestycyjnego.

We wstępie będącym wprowadzeniem do tematyki poruszonej w dalszych częściach pracy Autorka przedstawia przedmiot badawczy, uzasadnia cel pracy oraz jej hipotezę. Autorka właściwie uzasadnia wybór przedmiotu badawczego, wskazując na rolę instalacji wykorzystujących energię wiatrową i udział tego rodzaju instalacji w strukturze OZE w Polsce.

W rozdziale pierwszym poświęconym zagadnieniom wprowadzającym zbadana została problematyka uregulowań i ram prawnych funkcjonowania odnawialnych źródeł energii. Rozważania w nim zawarte dotyczą przede wszystkim krajowych aktów prawnych i dokumentów strategicznych oraz unormowania polityki w zakresie OZE w prawie Unii Europejskiej. Ponadto, w rozdziale tym, podkreślona została istota zasady zrównoważonego rozwoju przy wykorzystywaniu potencjału odnawialnych źródeł energii zarówno w prawie unijnym, jak i prawie polskim (s. 27).

Rozdział drugi zatytułowany *Proces inwestycyjno-budowlany elektrowni wiatrowych* poświęcony jest wskazaniu i analizie niezbędnych pojęć oraz problemów interpretacyjnych

związanych z omawianymi terminami. W rozdziale tym Autorka omawia również bariery i przeszkody w rozwoju odnawialnych źródeł energii. W omawianym rozdziale Autorka stwierdza, że realizacja inwestycji napotyka szereg barier i słusznie wskazuje na rolę państwa i samorządów w ich eliminacji czy złagodzeniu przeszkód w rozwoju inwestycji OZE (s. 51). Zakres zagadnień poruszonych w dwóch pierwszych rozdziałach pracy ma charakter wstępny wobec dalszej części pracy.

W rozdziale trzecim zatytułowanym *Zapewnienie tytułu prawnego do gruntu* Autorka zbadała regulacje prawne w zakresie uzyskania i zagwarantowania tytułu prawnego do nieruchomości. Autorka słusznie wskazuje, że w procesie inwestycyjnym podmioty realizujące inwestycje mają do dyspozycji cały wachlarz tytułów prawnych do nieruchomości oraz w sposób dojrzały analizuje problemy prawne związane z omawianą tematyką.

Rozdział czwarty zatytułowany *Przyłączenie do sieci* zawiera analizę uzyskania przyłączenia do sieci dla zespołu elektrowni wiatrowych oraz podkreśla zagwarantowanie pierwszeństwa w przyłączaniu instalacji OZE. Autorka wskazuje również na problematykę związaną z umowami o przyłączenie oraz priorytetowym dostępem OZE do sieci.

Rozdział piąty poświęcony jest ochronie środowiska w procesie inwestycyjnym odnawialnego źródła energii. Autorka znaczną część tego rozdziału poświęca procedurze oceny oddziaływania na środowisko, wskazuje również wagę udziału społeczeństwa w toku postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Rozdział szósty zatytułowany *Aspekty prawne planowania i zagospodarowania przestrzennego* poświęcony jest analizie związanej z lokalizacją elektrowni wiatrowych. Szczególną uwagę Autorka poświęca ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Krytycznie ocenia zastosowaną przez ustawodawcę konstrukcję przypisów.

Rozdział siódmy zawiera analizę w szczególności dotyczącą uzyskania koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej oraz pozwolenia na użytkowanie. Stanowią one końcowe etapy procesu inwestycyjnego omawianego przez Autorkę.

Ostatnie dwa rozdziały poświęcone są systemom wsparcia odnawialnych źródeł energii. Autorka analizuje zarówno system wsparcia w postaci świadectw pochodzenia oraz obowiązkowy zakup energii elektrycznej z odnawialnych źródeł, jak i *novum* legislacyjne w polskim systemie prawnym – mechanizm aukcyjny.

Zakończenie pracy zawiera szereg wniosków wynikających z rozprawy doktorskiej i potwierdzających hipotezę sformułowaną we wstępie pracy. Autorka zrealizowała główny cel badawczy. Trafne są uwagi krytyczne co do przebiegu aukcji na sprzedaż energii elektrycznej

z odnawialnych źródeł energii (s. 215- 219). Autorka wyciągnęła wniosek, że inwestor decydując się na realizację inwestycji nie ma żadnej gwarancji otrzymania wsparcia aukcyjnego, co należałoby uznać za największą wadę oferowanego przez ustawodawcę mechanizmu pomocowego.

VII. Uwagi dotyczące merytorycznej treści rozprawy

Oceniając treść przedstawionej do recenzji dysertacji należy rozpocząć od wskazania, że jej Autorka podjęła zagadnienie nie tylko znaczące z punktu widzenia rozwoju nauki prawa, ale również, szczególnie istotne z uwagi na praktyczne aspekty rozwoju inwestycji w OZE. Autorka podkreśla już we wstępie pracy (s. 9), że budowa instalacji wykorzystujących energię wiatru *„obarczona jest większym niepowodzeniem oraz wyższym ryzykiem niż inne inwestycje budowlane czy mieszkaniowe”*.

Wyniki analizy przepisów i orzecznictwa w zakresie procesu inwestycyjnego są interesujące. Należy jednak stwierdzić, zapewne z uwagi na wielość problemów poruszonych w recenzowanej rozprawie, że w kilku przypadkach doszło do zbyt uproszczonego potraktowania niektórych kwestii. Ma to miejsce w rozdziale drugim w podrozdziale dotyczącym ochrony inwestycji w prawie krajowym i prawie UE. Jest to dość złożona kwestia, która w świetle aktualnej, ożywionej dyskusji publicznej w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii, mogła zostać poddana głębszej analizie. Można dodatkowo stwierdzić, że pojawia się pewnego rodzaju naukowy niedosyt, dlatego też warto rozważyć rozbudowę wniosków zawartych w rozprawie (np. o zależności konstruowania mechanizmów pomocowych OZE od kierunków oddziaływania organów państwowych). Zasadniczo trzeba pochwalić Autorkę za przedstawianie w treści rozprawy własnych poglądów (w rozdziale dziewiątym), jednakże w innych miejscach recenzowanej rozprawy poglądy te nie są przez Autorkę dokładnie uzasadnione. W rozdziale piątym poświęconym ochronie środowiska w procesie inwestycyjnym odnawialnego źródła energii, w mojej ocenie, oprócz dostrzeżenia problemów, co uczyniła Autorka w recenzowanej pracy, oczekiwane jest również zajęcie stanowiska wraz z jego uzasadnieniem. Nie zawsze udało się dostrzec Autorce źródło problemów w odniesieniu do poruszanych w tym rozdziale kwestii. Wartościowe wydawałoby się również przedstawienie rzeczywistego wpływu regulacji w zakresie ochrony środowiska na inwestycje. W rozdziale piątym w zakresie udziału społeczeństwa w toku

postępowania o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach warto byłoby również pokusić się o powiązanie kwestii udziału społeczeństwa z zagadnieniem barier związanych z negatywnym nastawieniem społeczności lokalnej, który to problem Autorka sygnalizuje w rozdziale drugim recenzowanej pracy.

Za satysfakcjonujące należy uznać z pewnością spostrzeżenia Autorki dokonane w rozdziale dziewiątym dotyczącym systemu aukcyjnego. Autorka szczegółowo i wnikliwie zanalizowała problemy związane z procedurą aukcyjną. Z kolei w zakończeniu pracy Autorka podsumowuje rozważania zawarte we wcześniejszych rozdziałach pracy oraz wskazuje kierunki zmian w prawie, które uznaje za konieczne z punktu widzenia zwiększenia wykorzystania elektrowni wiatrowych w Polsce. Należy pozytywnie ocenić wartość merytoryczną tych wniosków.

Przygotowując pracę do opublikowania warto przemyśleć rozbudowanie zagadnień związanych z utrudnieniami rozwoju OZE oraz powiększyć analizę w zakresie systemów wsparcia OZE, a także zadbać o klarowny i łatwy sposób przedstawienia nie tylko dla prawników, ale również dla zainteresowanych problematyką energii odnawialnej.

VIII. Ocena źródeł literatury wykorzystanych przez Autora rozprawy

Szczegółowy wywód przeprowadzony został, przez Autorkę, głównie w oparciu o liczne pozycje literatury przedmiotu. Powołany został szereg aktów normatywnych krajowych i unijnych, jak też komentarzy do nich. W swoich rozważaniach Autorka wykorzystała i przeanalizowała również statystyki dotyczące udziału energii wyprodukowanej z OZE, w tym energii wyprodukowanej w elektrowniach wiatrowych, projekty ustaw oraz odwoływała się do orzeczeń sądów krajowych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Dobór źródeł należy ocenić jako prawidłowy dla podjętej tematyki.

IX. Uwagi dotyczące formalno-technicznej i edytorskiej strony rozprawy

Formalno-techniczne i edytorskie elementy rozprawy takie jak: edycja przypisów, wykaz aktów normatywnych, wykaz skrótów, wykaz orzecznictwa oraz bibliografia, sporządzone zostały przez Autorkę zasadniczo prawidłowo i zgodnie z powszechnie przyjętymi w tym względzie zasadami odnoszącymi się do prac z zakresu nauk prawnych.

Autorka posługuje się prawidłowo, co do zasady, językiem polskim, a także językiem prawniczym. Dostrzeżone zostały jednak pewne uchybienia w tym zakresie, co nie zmienia jednak co do zasady, pozytywnej oceny formalnej strony pracy. Można mieć pewne zastrzeżenia do staranności korekty autorskiej, obejmującej przede wszystkim nieliczne nieścisłości językowe, błędy stylistyczne (na str. 43 w zdaniu „(...) na tworzeniu odnawialnych źródeł energii maja ...” zamiast „mają”) , interpunkcyjne, a także pewne mankamenty w formułowaniu przypisów. W treści przypisów Autorka raz używa skrótu „SN” (np. przypis 181), a w innych przypadkach stosowany jest pełna nazwa „Sąd Najwyższy.” (np. przypis 166, przypis 173) oraz „SOKiK” (przypis 159) natomiast w innym przypadku jest to Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (przypis 162). Autorka również stosuje nazewnictwo „Trybunał Sprawiedliwości” zamiast „Trybunał Sprawiedliwości UE” (przypis 260, 261).

X. Kwalifikacja rozprawy pod względem gałęzi prawa

Recenzowana dysertacja może stanowić podstawę do uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych ze specjalnością prawo administracyjne.

XI. Ocena końcowa rozprawy

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska zasługuje na wysoką ocenę zarówno pod względem doboru tematu, zawartych w niej treści, jak i kwestii dotyczących jej formy. Jest to praca świadcząca o znacznej dojrzałości naukowej Autorki. Problematyka podjęta przez Doktorantkę, jak się okazuje po analizie dysertacji, jest nie tylko doniosła i skomplikowana pod kątem teorii, ale również stanowi wartościową pozycję w świetle praktyki stosowania prawa.

XII. Wniosek

Uznaję, że rozprawa doktorska przygotowana przez Panią mgr Kingę Makuch zatytułowana „Prawne aspekty procesu inwestycyjnego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii” wypełnia przesłanki wskazane w art. 13 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789, ze zm.). Z recenzowanej dysertacji można wnioskować o dojrzałości naukowej, niewątpliwie dużej ogólnej wiedzy teoretycznej Pani Magister w zakresie prawa oraz posiadaniu przez Panią Magister umiejętności prowadzenia w sposób samodzielny pracy naukowej. Praca analizuje zagadnienia aktualne oraz stanowi wzbogacenie nauki prawa administracyjnego.

Dokonując pozytywnej oceny przedstawionej rozprawy doktorskiej wnoszę o dopuszczenie Autorki do dalszych stadiów przewodu doktorskiego.

/ podpis /

